

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Motorbrændstoffer – benzin, dieselolie og autogas – distribueres i Danmark i detailledet gennem benzinsalgssteder, der enten ejes af vedkommende leverandør af motorbrændstoffer eller af videreforhandleren selv.

De leverandørejede (ofte betegnet »selskabsejede«) benzinsalgssteder drives dels af selvstændige benzinforhandlere, der således forpagter eller lejer benzinsalgsstedet af leverandørselskabet, og dels af leverandørselskaberne selv gennem antagne bestyrere med funktionærstatus.

De selvstændige benzinforhandlere – såvel selvejere som forpagtere/lejere – er typisk mekanikere, der ved siden af salget af motorbrændstoffer driver et autoværksted som selvstændig virksomhed. Andre kombinationer forekommer også, således med købmandsvirksomhed, bilforhandling m.v.

De benzinsalgssteder, der drives af vedkommende leverandørselskab selv, består normalt kun af selve virksomheden med salg af motorbrændstoffer samt en kiosk.

Udviklingen har i de senere år været præget af en nedgang i antallet af benzinsalgssteder. Denne nedgang har dog helt overvejende gjort sig gældende for så vidt angår de benzinsalgssteder, der ejes af benzinforhandleren selv, således at de leverandørejede benzinsalgssteder er kommet til at udgøre en forholdsmæssig større andel af det samlede antal. Sideløbende med den nedgang i det totale antal benzinsalgssteder, der har kunnet konstateres i de sidste 10 år i sammenhæng med nedgangen i salgsmængden, har der fra leverandørselskabernes side været foretaget betydelige investeringer i de benzinsalgssteder, som selskaberne selv ejer. Disse salgssteder er i de senere år blevet moderniseret for meget betydelige beløb i form af selvbetjeningsudstyr, kontokortautomatik, elektroniske pumper, overdækning af forplads m.v.

Antallet af forhandlerjede anlæg er siden 1970 reduceret fra ca. 6.500 til 2.873 pr. ultimo 1983. I samme periode har antallet af selskabsejede anlæg

holdt sig konstant på omkring 1.000, og antallet var ved udgangen af 1982 i alt 924.

De selskabsejede anlæg udgør således nu ca. 25 pct. af det samlede antal salgsanlæg.

Mere væsentligt er imidlertid, at disse anlæg (ca. 25 pct.) ved udgangen af 1982 havde overtaget ca. 60 pct. af den samlede omsætning. I øvrigt henvises til vedlagte bilag 1, som er en af monopoltilsynet udarbejdet statistik for 1982 over fordelingen efter ejer- og driftsform.

Af tabel 2 i bilag 1 fremgår i øvrigt, at det i dag umoderne »betjenings salg« helt er overladt til forhandlerjede anlæg, nemlig 916 anlæg ud af i alt 934.

2. Branchen har altid været og er fortsat kendetegnet af en stærk koncentration blandt leverandørvirksomhederne samt af en stærk dominans og styring af detailomsætningen fra leverandørvirksomhedernes side.

Der findes i dag på det danske marked 11 leverandørvirksomheder, hvoraf de 7 udenlandsk ejede – Esso, BP, Mobil, Texaco, Shell, Kuwait og Norsk Hydro – har en markedsandel på ca. 85 pct. De 4 dansk ejede selskaber – Haahr, Uno-X, OK Danmark og DK-Benzin – har således en forholdsvis beskeden andel af omsætningen.

I forholdet mellem leverandørvirksomheder og detailled har branchen været og er fortsat kendetegnet derved, at såvel samtlige udenlandsk ejede som de dansk ejede selskaber Haahr og Uno-X følger en stort set samordnet praksis, der muliggør en vidtgående kontrol med detailledet for så vidt angår salget af såvel motorbrændstoffer som andre varer.

Denne kontrol gennemføres for det første derved, at leverandørselskaberne som nævnt selv driver en ret stor del af benzinsalgsstederne.

For det andet gennemføres kontrollen i forhold til forpagterne/lejerne således, at de typiske kontraktvilkår indebærer et meget kort opsigelsesvarsel fra selskabets side og i øvrigt er stærkt ensidige med hensyn til rettigheder og pligter. Da leverandørselskabet ikke har nogen pligt til at overtage det driftsmateriel, som forpagterne/lejerne selv har